

liku od „sfere realnog“, „domena svijesti“, naspram „domena zbilje“ („bitka“ nasuprot „mišljenja“), itd. Otvarajući-zatvarajući povijesne svjetove do-sadašnjih epoha do-gađanja, zgone, „konstelacije“ onih „biti“ i „vremenovati“, uz *prednost* unutarsvjetovnih bića pred otvorenošću i mogućnošću svijeta ipak nikad zatvorivom, iscrpivom, — metafizika je kao određeno istinstvovanje ujedno bitno lutanje, prisustvovanje kao odsustvovanje, bivstvovanje kao ne-bitak, opstojna i postojana negacija pod vidom masivne punine bića. Kao način mišljenja bitka (u smislu: genitivus obiectivus et subiectivus) ona je određena, u-suđena, teorijsko-poetičko-praktička verzija povijesnog sklopa bitka, biti čovjeka i bića, koja se, baš tamo gdje se skuplja u ne-rasčlanjenost, razpada u stranost, napuštenost, prepuštenost „elementa“ sklopa — što je ishodišna motivacija povijesnog promišljanja biti do-sadašnjeg svijeta, dokumenat nezaustavljivosti življenja nasuprot golom trajanju⁸.

Stanovitu verziju sklopa naknadno, njim omogućeno, pokrivaju u smislu „istina“ i „zabluda“ i, ujedno, prikrivaju filozofija i znanost, religija i umjetnost, moral i pravo, politička i ekonomijska djelatnost itd. Koja će određena „maska“ ili „lik“ faktičke religije i specijalno teologijske solucije u sukobu religijskih „nazora na svijet“ i njihovih teologijskih utemeljenja nastupiti ili odstupiti, to — naposljetku — zavisi o fundamentalno *teo*-logijskoj dimenziji povijesnog sklopa, navlastito sada: u razdoblju njego-

⁸ Usporedi naš stav: „Raspadanje starog svijeta porprište je uspostavljanja novog ako se u radikalnoj revoluciji nanovo poveže bit čovjeka s ostalim elementima povijesnog sklopa u jednokratnu, neponovljivu cjelinu. Za nas kao ljude najbliže i najdostupnije u ovom sklopu jesmo mi sami, kad nas je kriza već prepustila nama samima“ i tako dalje (V. S., Bit i suvremenost, V. Masleša, Sarajevo 1967, str. 9).